

به نام خدا

"پاسخگویی به الزامات زیست محیطی، اجتماعی و حکمرانی (ESG) در بازارهای بین المللی"

(درک نحوه رعایت الزامات (ESG) از سوی نهادهای نظارتی جهانی، سرمایه گذاران، بانکها و خریداران)

گردآوری و تنظیم: فاطمه اسلامی

کارشناس حوزه معاونت بین الملل کمیته ایرانی ICC

خرداد ۱۴۰۴

۱

مقدمه‌ای بر ESG

در دنیای امروز، موفقیت کسب‌وکارها تنها با سودآوری مالی سنجیده نمی‌شود. شرکت‌ها به طور فزاینده‌ای با مسئولیت‌های گسترده‌تری در قبال محیط‌زیست، جامعه و شیوه‌های حکمرانی خود روبه‌رو هستند. مفهومی به نام **ESG** (الزامات زیست‌محیطی، اجتماعی و حکمرانی) چارچوبی برای ارزیابی این مسئولیت‌ها فراهم می‌کند.

ESG، به کسب‌وکارها کمک می‌کند تا تأثیرات خود بر محیط، رفتارشان با کارکنان و جامعه، و شفافیت و سلامت ساختار مدیریتی‌شان را شناسایی و بهبود دهند. این رویکرد نه تنها ریسک‌های غیرمالی را کاهش می‌دهد، بلکه باعث افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران، مشتریان و سایر ذی‌نفعان نیز می‌شود.

امروزه بسیاری از نهادهای مالی، سازمان‌های نظارتی و مصرف‌کنندگان به دنبال همکاری با شرکت‌هایی هستند، که معیارهای ESG را رعایت می‌کنند. به همین دلیل، توجه به این موضوع دیگر یک انتخاب نیست، بلکه به یکی از ضرورت‌های کلیدی برای پایداری و رقابت‌پذیری در بازار تبدیل شده است.

❖ درک نحوه‌ی تأثیرگذاری عوامل ESG با کسب‌وکار شما

(ESG) به بخش جدایی‌ناپذیر از فعالیت کسب‌وکارها در جهان امروز تبدیل شده است. این موضوع روی نحوه کار و رشد شرکت‌ها اثر می‌گذارد. نهادهای نظارتی، بانک‌ها، سرمایه‌گذاران، مدیران زنجیره تأمین و حتی مشتریان انتظار دارند، که شرکت‌ها برای کاهش اثرات منفی خود در این زمینه، مسئولانه عمل کنند.

دلایل اهمیت ESG:

- مصرف‌کنندگان به دنبال محصولات و برندهای اخلاق‌مدار هستند.
- کارکنان ترجیح می‌دهند در شرکت‌هایی کار کنند که با ارزش‌هایشان همسو باشند.
- بانک‌ها، سرمایه‌گذاران و شرکت‌های بیمه خواهان مدیریت مسئولانه ریسک‌ها هستند و سیاست‌های سرمایه‌گذاری خاصی دارند.
- قوانین جدیدی در سراسر جهان برای کنترل محصولات، مواد اولیه، روش‌های کسب‌وکار و افشاگری اطلاعات در حال تصویب هستند.

- سازمان‌های بزرگ برای رعایت این قوانین باید از تأمین‌کنندگان و شرکای تجاری خود داده و اطلاعات دریافت کنند.

ESG چه معنایی برای کسب‌وکار شما دارد؟

این الزامات فقط مربوط به فعالیت‌های داخلی شما نیست، بلکه کل زنجیره ارزش شما را در بر می‌گیرد؛ از استخراج مواد اولیه و عملکرد تأمین‌کنندگان تا بازیافت و دفع نهایی محصولات. اقداماتی که برای مدیریت این حوزه‌ها انجام می‌شوند، اغلب با عنوان "اقدامات پایدار کسب‌وکار" شناخته می‌شوند.

وقتی این اقدامات به‌خوبی اجرا شوند، می‌توانند کسب‌وکار شما را توسعه داده، سودآورتر و مقاوم‌تر کنند، از جمله:

- بهبود اعتبار برند
- جذب و حفظ مشتریان جدید
- دسترسی به بازارها و زنجیره‌های ارزش جهانی
- جذب و حفظ کارکنان توانمند
- کاهش هزینه‌های عملیاتی و هزینه سرمایه

(هزینه‌های عملیاتی: مخارجی که برای اداره روزمره یک کسب‌وکار صرف می‌شود، مثل حقوق کارمندان، اجاره، هزینه برق و ... / هزینه سرمایه: هزینه‌ای که شرکت برای تأمین سرمایه از منابع مختلف مثل وام یا سرمایه‌گذاران پرداخت می‌کند).

❖ آشنایی با الزامات ESG (محیط‌زیستی، اجتماعی و حکمرانی)

تعداد رو به‌رشدی از قوانین جهانی وجود دارند، که با هدف کاهش اثرات و ریسک‌های محیط‌زیستی و اجتماعی طراحی شده‌اند. حتی اگر کسب‌وکار شما در حال حاضر به طور مستقیم مشمول این مقررات نباشد، آشنایی با آن‌ها اهمیت دارد، چراکه این الزامات به مرور زمان به کل زنجیره تأمین و دسترسی به منابع مالی سرایت می‌کنند.

اگر شما یک شرکت B2B هستید و به سازمان‌های بزرگ خدمات یا کالا ارائه می‌دهید، احتمال زیادی هست که آن‌ها برای رعایت مقررات خودشان مجبور باشند اطلاعاتی از تأمین‌کننده‌ها (یعنی شما) جمع‌آوری کنند. همچنین، اگر به دنبال جذب سرمایه یا وام هستید، موسسات مالی هم ممکن است برای رعایت مقررات، نیاز به دریافت چنین اطلاعاتی از شرکت‌های سرمایه‌پذیر داشته باشند.

الزامات ESG چه تأثیری بر محصولات و خدمات دارد؟

برخی قوانین مستقیماً محصولات یا خدمات را هدف می‌گیرند، از طراحی تا بازیافت؛ و برخی دیگر به عملکرد شرکت مربوط می‌شوند.

استانداردهای مربوط به محصولات و خدمات ممکن است شامل موارد زیر باشند:

- ممنوعیت یا محدودیت استفاده از برخی مواد شیمیایی خطرناک، مواد معدنی که از مناطق جنگی استخراج می‌شوند، چوب‌هایی که به‌صورت غیرقانونی قطع شده‌اند، و یا محصولاتی که بدون رضایت کارگر تولید شده‌اند.
- الزامات ویژه برای عملکرد و کیفیت مشخص، ایمنی، بهداشت، فرآیند تولید، مصرف درست انرژی، بازیافت و برچسب‌گذاری مناسب.

این استانداردها مستلزم شفافیت درباره مواد استفاده‌شده، منشأ آن‌ها و تست محصول جهت اطمینان از انطباق با الزامات عملکردی هستند.

مقررات کسب‌وکار نیز شامل موارد زیر است:

- افشای روش‌های داخلی مدیریت ریسک، مانند ریسک برده‌داری نوین (مانند کار اجباری)، ریسک‌های مربوط به تغییرات اقلیمی و اثرات زیست محیطی و اجتماعی سرمایه‌گذاری‌ها.
- ارائه شاخص‌های عملکرد ESG مانند انتشار گازهای گلخانه‌ای، برابری حقوق و سایر آثار زیست‌محیطی یا اجتماعی.
- انجام بررسی‌های لازم در مورد حقوق بشر و محیط زیست در کل زنجیره تأمین.

❖ جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز

هدف این مرحله، درک عملکرد فعلی شما و گردآوری داده‌ها می‌باشد. برخی داده‌ها از گزارش‌ها و فاکتورهای موجود قابل دسترسی هستند؛ و برخی دیگر نیازمند به پیگیری از تأمین‌کنندگان می‌باشند.

اطلاعات دیگر ممکن است از منابع زیر گرفته شوند:

- سیاست‌ها، رویه‌ها و اسناد داخلی شرکت – به‌عنوان مثال آیا برای موضوعاتی مثل فرصت‌های برابر شغلی سیاست مشخصی وجود دارد یا خیر، و یا اینکه شرکت برای مدیریت مسائلی مثل خطرات مربوط به سلامت و ایمنی چه برنامه‌ها و روش‌هایی در نظر گرفته است.
- درخواست‌های مربوط به تأمین‌کنندگان – به‌عنوان مثال اطلاعات و سوابق مربوط به کالاها و خدماتی که ارائه داده شده است، مثل حجم زباله‌های جمع‌آوری‌شده، منابع انرژی مورد استفاده، نوع و مقدار کالاهای تأمین‌شده و همین‌طور اطلاعاتی درباره تعهدات و عملکرد پایداری تأمین‌کنندگان.
- سنسورها و سیستم‌های مدیریت ساختمان – برای پایش میزان مواد شیمیایی موجود در آلاینده‌ها یا اندازه‌گیری میزان مصرف آب و انرژی.

ابزارها و پلتفرم‌های زیادی وجود دارند، که به شرکت‌ها کمک می‌کنند تا داده‌های مورد نیاز خود را جمع‌آوری، دسته‌بندی و محاسبه کنند.

این ابزارها می‌توانند شامل موارد زیر باشند:

- ماشین‌حساب‌های ساده برای تخمین میزان انتشار گازهای گلخانه‌ای.
- سیستم‌های پیشرفته‌تر برای جمع‌آوری و گزارش‌گیری از داده‌های مربوط به تغییرات اقلیمی.
- سامانه‌های جامع برای مدیریت و گزارش عملکرد کلی ESG.

حتی در صورتی که در حال حاضر طبق قوانین موجود یا درخواست ذی‌نفعان (مانند مشتریان، سرمایه‌گذاران یا شرکای تجاری) ملزم به جمع‌آوری این اطلاعات نباشید، آغاز این فرآیند از هم‌اکنون می‌تواند بسیار سودمند باشد. نخست، گردآوری و اطمینان از دقت داده‌ها ممکن است زمان‌بر باشد؛ بنابراین، اقدام زودهنگام به شما اطمینان می‌دهد که اطلاعات مورد نیاز در زمان مناسب در دسترس خواهد بود. دوم، با تعیین یک خط مبنا یا نقطه شروع، این امکان را خواهید داشت که در آینده میزان بهبود عملکرد خود را به‌صورت دقیق‌تری ارزیابی کنید.

❖ دسترسی به تأمین مالی پایدار

در حالی که بسیاری از کسب‌وکارها هزینه را یکی از بزرگ‌ترین موانع اجرای اقدامات پایداری می‌دانند، فرصت‌های روبه‌رشدی برای دسترسی به منابع مالی جهت حمایت از این اقدامات به‌وجود آمده است. در واقع، بیشتر موسسات

مالی در حال حاضر گزینه‌هایی برای تأمین مالی سبز یا پایدار ارائه می‌دهند که به‌طور خاص برای کسب‌وکارهای کوچک و متوسط طراحی شده‌اند.

اگر بتوانید داده‌هایی درباره عملکرد و اقدامات ESG (محیط‌زیستی، اجتماعی و حاکمیتی) شرکت خود ارائه دهید، شانس بیشتری برای دریافت این نوع تأمین مالی، آن هم با نرخ‌های ترجیحی و شرایط بهتر خواهید داشت.

منابع اصلی تأمین مالی:

وام‌های بانکی محلی: بانک‌ها علاوه بر وام‌های تجاری معمول، نوعی وام به نام «وام مرتبط با پایداری» (SLL) نیز ارائه می‌دهند. در این نوع وام، اگر کسب‌وکار در مسیر دستیابی به اهداف مشخص پایداری-مانند کاهش مصرف انرژی یا کاهش آلاینده‌گی، پیشرفت داشته باشد، از شرایط بهتری مانند نرخ بهره کمتر بهره‌مند خواهد شد.

اوراق قرضه سبز و اجتماعی: شرکت‌ها می‌توانند برای تأمین مالی پروژه‌هایی با آثار مثبت زیست‌محیطی یا اجتماعی، اقدام به انتشار این نوع اوراق کنند. این کار به آن‌ها کمک می‌کند تا سرمایه‌گذارانی را جذب کنند که به دنبال ایجاد تاثیر مثبت در جامعه و محیط زیست هستند.

(اوراق قرضه سبز (Green Bonds) نوعی اوراق بدهی هستند که شرکت‌ها، دولت‌ها یا نهادها آن را منتشر می‌کنند تا سرمایه لازم برای پروژه‌های زیست‌محیطی را تأمین کنند.)

بانک‌های توسعه‌ای: این بانک‌ها برای کسب‌وکارهای فعال در بازارهای نوظهور، منابع مالی فراهم می‌کنند تا از توسعه اقتصادی و پروژه‌های پایدار حمایت کنند. پروژه‌هایی که در شرایط عادی ممکن است نتوانند از منابع مالی دیگر بهره‌مند شوند.

کمک‌هزینه‌ها: دولت‌های محلی، ایالتی یا ملی اغلب منابع مالی بلاعوض در اختیار کسب‌وکارها قرار می‌دهند، تا از اجرای اقدامات پایدار یا توسعه فناوری‌های نوآورانه در حوزه پایداری حمایت کنند.

اعتبارهای مالیاتی: برخی دولت‌ها همچنین برای تشویق کسب‌وکارها به استفاده از فناوری‌ها و روش‌های پایدار، مانند نصب پنل‌های خورشیدی یا کاهش ردپای گازهای گلخانه‌ای (GHG)، مشوق‌های مالی ارائه می‌دهند.

❖ بهبود عملکرد خود در حوزه‌ی محیط‌زیست، مسئولیت اجتماعی و حکمرانی (ESG)

اکنون که داده‌های مرتبط با عملکرد پایداری خود را گردآوری و تحلیل کرده‌اید، زمان آن فرا رسیده است که اقدامات عملی در جهت ارتقاء عملکرد ESG خود آغاز کنید.

با استناد به اطلاعات به‌دست‌آمده و بازخوردهای احتمالی دریافتی از ذی‌نفعان کلیدی، احتمالاً دید روشنی نسبت به شکاف‌ها و حوزه‌های قابل بهبود در عملکرد سازمان یافته‌اید. توجه داشته باشید که بهبود در مؤلفه‌های ESG فرآیندی تدریجی است و حتی مداخلات کوچک، در صورت هدف‌گذاری صحیح، می‌توانند منجر به دستاوردهایی قابل توجه در عملکرد کلی پایداری شوند.

صرف‌نظر از ابعاد سازمان، هر اقدام هدفمند در راستای پایداری، گامی مؤثر در ارتقاء تاب‌آوری و رشد بلندمدت کسب‌وکار محسوب می‌شود و در عین حال، نقشی معنادار در حمایت از آینده‌ای پایدار و مسئولانه ایفا می‌کند. تحقق پایداری لزوماً با تحولات بزرگ آغاز نمی‌شود؛ بلکه آغاز با اقدامات کوچک، تدریجی و اثربخش، زمینه‌ساز تحولاتی عمیق‌تر و گسترده‌تر خواهد بود. با اتخاذ رویکردی تدریجی اما پیوسته، می‌توان نه تنها ارزش‌های اقتصادی، بلکه ارزش‌های اجتماعی و زیست‌محیطی را نیز در بطن فعالیت‌های سازمان نهادینه ساخت.